

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 4.

Onsdagen den 25 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändrade bestämmelser rörande villkoren för varors kringförande till försäljning.

Denna proposition blef härpå föredragen och bordlagd.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets utlåtande och memorial:

N:o 16, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor; samt

N:o 17, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

N:o 4, i anledning af väckta motioner om ändringar i strafflagen den 16 februari 1864;

N:o 5, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 57 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; och

N:o 6, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 23 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin. *Proposition angående ny bränvinstillverkningslag.*

Herr vice talmannen: Den tredje paragrafen i nu föreliggande förslag innehåller, att till bränvinstillverkning må användas alla slags råämnen utom majs, ris och andra sådana, som äro af beskaffenhet att icke kunna inom landet allmänligen alstras. Det förbud att

*Proposition
angående ny
brännvinstill-
verkningslag.*
(Forts.)

använda majs m. fl. råämnen för brännvinstillverkning, som sålunda föreslås, är, efter min uppfattning, icke blott en oegentlighet, emedan en industri härigenom förbjödes att begagna ett visst råämne af oskadlig natur, utan det innefattar äfven en betänklig afvikelse från de näringsfrihetens grundsatser, som under många decennier genomgått vår lagstiftning. Denna näringsfrihet tillhör en bland vår tids vackraste eröfringar på lagstiftningens område och den utgör, såsom redan på 1820-talet i näringstvängets dagar yttrades af en framstående man, villkoret för svenska folkets välstånd. Att nu stadga en inskränkning deri är efter min uppfattning en synnerligt betänklig sak, och det betänkliga förminsкас icke derigenom att, såsom det heter i statsrådets yttrande till protokollet, brännvinslagstiftningen är en undantagslagstiftning, som redan i så många andra afseenden innehåller betydliga inskränkningar i den frihet, som i allmänhet åtnjutes af andra näringar, äfven der sådana icke påkallas ur kontrollsynpunkt. Jag vill nu icke alls tala om inskränkningarne i afseende på försäljningen af brännvin; de äro gjorda i nykterhetens och ordningens intresse, och frågan derom föreligger icke här, der det gäller sjelfva tillverkningen.

Det torde vara väl bekant, hvilka vexlande öden denna lagstiftning varit underkastad under äldre tider, till dess att vid 1853—54 årens epokgörande riksdag den grundsats gjorde sig gällande, att brännvinstillverkningen skulle högt beskattas och strängt kontrolleras, men lemnas fri med afseende på sjelfva sättet för tillverkningen. Att man icke kunde genomföra det senare i ett slag, är sant, men derpå har oafbrutet arbetats; och om det äfven är en sanning, att vissa inskränkningar återstå, såsom att brännvin icke får tillverkas under vissa månader af året, och att produktionen är inskränkt till ett visst maximum per dag, är det därför icke skäl att införa några nya inskränkningar, och allra minst sådana som den, att brännvinet icke må tillverkas af vissa varor, som för produktionen visat sig särdeles lämpliga. Genom hvarje sådan åtgärd blir staten delaktig i industriidkarnes framgångar eller motgångar, och det är en delaktighet, som omsorgsfullt bör undvikas, och som all erfarenhet visar, att näringsidkaren icke har skäl att önska.

Mot detta förslag har jag vidare den erinringen att göra, att det verkar synnerligen olika i olika delar af landet. Såsom bekant, är potatis det råmaterial, som mest användes till brännvinsbränning i sådana orter, der den produceras i tillräcklig mängd. Dessa orter äro i första rummet Kristianstads län och vidare vissa delar af Blekinge län, Östergötland, Småland och Västergötland. Ett förbud att använda majs skulle utan tvifvel verka till att privilegiera, för att icke säga monopolisera brännvinstillverkningen i de trakter, der potatis företrädesvis odlas, och följer man med de motioner, som i frågan blifvit väckta, och de uttalanden, som i samma afseende skett, skall man finna, att sådant mycket väl senterats af dem, som i denna sak äro intresserade.

I statsrådsprotokollet heter det, att ett fördyrande af brännvinet icke af lagstiftaren ansetts såsom en olägenhet, utan att sådant faktiskt vore lagstiftningens syfte, och detta anföres såsom skäl, hvarför

det fördyrande, som skulle kunna följa af det föreslagna stadgandet, icke skulle innebära något betänkligt. Det är också fullkomligt riktigt, att lagstiftningen afser ett fördyrande af bränvinet; men detta fördyrande skall, så vidt det sker på lagstiftningens väg, åstadkommas genom skatter, som ingå till staten, då följaktligen det högre priset bereder tillgångar för det allmänna, och det skall ej ske genom åtgärder, som, till oviss fördelning af vinsten mellan bränvinsbrännarne och det potatisodlande jordbruket i vissa orter, höjer bränvinspriset.

*Proposition
angående ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Herr statsrådet yttrar vidare: »Bland de yrkanden på ändringar i tullagstiftningen, hvilka på senare tider framträdtt med synnerlig styrka, märkes fordran på tull för majs.» Det är visserligen sant, att år 1880 beslöt Riksdagen tull på majs, och jag åtminstone skall sent glömma den episod, som sedan följde, då en finansminister föredrog att afgå från sin plats framför att vika från sin öfvertygelse. Vid 1882 års riksdag upphäfdes denna tullsats på grund af kongl. proposition, kontrasignerad af nuvarande statsministern; och sedermera har icke något statsmagternas beslut i frågan följt. Vid sista riksdagen delade majstullen rågtullens öde; vid denna riksdag hafva tvenne framställningar blifvit gjorda, men ingendera utslutande afseende tull på majs, utan upptagande äfven tull på fläsk, ister m. m. Den ena af dessa motioner har blifvit väckt af en representant från Kronobergs län, och der har naturligtvis framhållits den inverkan, åtgärden skulle komma att hafva på afsättningen af potatis. För öfrigt synes mig, efter den erfarenhet jag kunnat vinna om de särskilda önskningarne i tullfrågan, att dessa, med undantag för ett visserligen icke obetydligt antal teoretiska tullvänners, bero på de särskilda orternas önskingar och förmenta behof. I mellersta Sverige äro önskingarne för tull å råg och hvete lifligast, och det är i den potatisproducerande och bränvinsbrännande delen af landet, som tull på majs företrädesvis önskas. Jag vill icke tillmäta denna omständighet någon särdeles betydelse, oberäknadt att jag alltid ansett det vara statsmagternas skyldighet att noggrant pröfva önskingar, som från ena eller andra hållet framkomma, de må göra det med större eller mindre styrka. Särskildt i afseende på den framställning, som här föreligger, har jag erfarit, att för någon tid sedan, jag minnes icke rätt när, gjorde ett antal bränvinsbrännare från Kristianstads län en framställning eller opinionsyttring till förmån för högre skatt på bränvin af majs; denna framställning föreföll mig särdeles naiv, och jag hade icke väntat, att jag skulle få återse densamma i förändrad form i en kongl. proposition.

En representant i Andra Kammaren från Kristianstads län föreslår jemte de åtgärder, som den kongl. propositionen innehåller, alternativt äfven högre skatt på bränvin af majs samt vidare, efter undersökning och utredning, att bränvinsbränning på hvete och råg, som inkommit utifrån, måtte förbjudas. Denna motion är lärorik och visar, hvarthän ett steg i denna riktning leder.

Många af eder, mine herrar, tycka kanske att det här föreliggande förslaget är jemförelsevis obetydligt, men för mig är det af största vikt. Det innehåller nemligen en afvikelse från de närings-

*Proposition
angående ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

frihetens grundsatser, som efter min öfvertygelse äro att hänföra till vårt vackraste och dyrbaraste arf.

Jag anhåller att dessa mina anmärkningar måtte få åtfölja den kongl. propositionen vid remiss till vederbörligt utskott.

Herr statsrådet friherre Tamm: Det smärtar mig att behöfva uppträda mot den ärade talare, som nyss hade ordet. Han har med skäl kammarens öra, då den alltid vet, att han uttalar ord, som komma från ett rent sinnes fasta öfvertygelse. Jag måste likväl i någon mån bemöta hvad han yttrade, då han så kraftigt motsatte sig den kongl. propositionen med afseende på bränvinstillverkningslagen. Hans anmärkningar gälde dels den inskränkning i näringsfriheten, som af detta förbud skulle blifva en följd, dels ock den prohibitistiska verkan, som ett sådant förbud skulle medföra. I 1864 års förordning angående näringsfriheten stadgas, genom första paragrafen, fullständig näringsfrihet för hvar och en idkare af lofflig näring, men i åttonde paragrafen undantages från denna frihet bränvinstillverkningen och försäljningen; således icke blott bränvinsförsäljningen, i afseende hvarå den ärade talaren själf medgaf att friheten borde högst betydligt inskränkas, utan äfven med afseende å tillverkningen. Han anförde själf, huru vissa inskränkningar i detta afseende äro gällande och uppräknade deraf, bland annat, att under viss tid på året bränvin icke får brännas. Dertill kommer att vissa personer icke äro berättigade att sysselsätta sig med bränvinstillverkning. Vidare nämnde talaren, att ett visst maximum är föreskrifvet, öfver hvilket icke den dagliga produktionen fick gå; derjemte är äfven föreskrifvet ett visst minimum, som icke får underskridas. Dertill kommer, att Kongl. Maj:t under vissa förhållanden kan totalt förbjuda all bränvinstillverkning. Der finnas således högst betydliga inskränkningar gjorda i den rättighet, som eljest tillkommer svenske medborgare, att fritt utöfva hvarje lofflig handtering. Om då statsmagterna skulle anse nyttigt att ytterligare inskränka friheten i detta fall, torde deremot icke kunna uppstå så särdeles stora betänkligheter, och jemför man med den föreslagna en sådan åtgärd, som att helt och hållet under viss tid förbjuda bränvinsbränning, torde förbudet mot användande af ett visst slags råämne vara något helt obetydligt. Hvad den verkan angår, som ett sådant förbud skulle åstadkomma, synes det temligen klart, att den skulle blifva densamma som af hvarje annan protektionistisk åtgärd; nekas kan icke, att det ligger protektionism i detta förbud, men en sådan af temligen oskadlig natur. Motståndet deremot torde vara mera teoretiskt än praktiskt berättigadt. Förbudet synes mig vara af oskadlig natur, därför att, såsom den ärade talaren nämnde, ett fördyrande af bränvinet icke ingått bland de uppgifter, som äro ställda på bränvinstillverkningslagstiftningen. Men deremot ansåg talaren, att en högst betydlig ökning i priset skulle komma att uppstå för sådana råvaror, som eljest användas till bränvinsbränning, särskildt på de orter, der vissa råvaror, sådana som potatis, hufvudsakligen användas; men en dylik fruktan synes mig icke behöfva hysas, så länge dessa varor kunna tullfritt i landet införas.

Det har visat sig, att under vissa år majsen utgjort en icke obetyd-

lig del af de ämnen, som blifvit använda till bränvins tillverkning. Under det år som närmast föregick det, hvarunder majsimporten blef tullbeskattad, eller 1880, användes 11,543,471 kilogram och under 1880—1881 10,697,000 kilogram; året derpå nedgick förbrukningen till icke fullt 4 millioner kilogram. Att hela denna minskning är att tillskrifva tullens inflytande och att tullen verkat nästan prohibitivt i detta fall är antagligt, ty åtskilligt fans kvar sedan föregående tid, då majs ännu ej var belagd med tull. Detta visar sig äfven deraf, att under följande år hela förbrukningen ej uppgick till fullt 2 millioner kilogram. Sedan tullen 1882 upphäfts, ökades beloppet till något öfver 7 millioner, och under dessa tvenne sista år användes af andra främmande råämnen, såsom ris och darry, icke obetydligt, under 1882—1883 nära 3 miljoner kilogram. Vid sådant förhållande synes det, att tull på majs verkar betydligt till minskning af den kvantitet majs, som användes till bränvinsbränning. Man har ansett en sådan minskning nyttig, dels för åstadkommande af en lättare afsättning af inom landet producerade jordbruksalster, dels för att icke onödigtvis öka bränvinsbränningen genom allt för lätt tillgång på billiga, importerade råvaror. Deremot anför man, att priset på potatis skulle väsentligen fördyras. Ja, genom påläggande af en tull på majs skulle, efter min uppfattning, potatispriset väsentligen fördyras, men då öfriga, till bränvinsbränning hufvudsakligen använda råvaror fortfarande äro tullfria och utan tullavgift få i landet införas, torde man icke behöfva befara, att priset inom landet skall i nämnvärd grad stegras. Man har därför sökt att icke behöfva anlita den utvägen att tullbelägga majs, på det att detta sädeslag måtte bevaras åt svenska landtbruket, i hvars förbrukning, såsom för kammarens ledamöter är väl bekant, det ingår såsom ett nyttigt foderämne, och vid valet mellan att göra ett bestämdt förbud mot användningen af majs och att pålägga bränvinstillverkningen högre skatt, då majs användes, har man bestämdt ansett det vara att föredraga att helt och hållet förbjuda majsen, emedan från kontrollsynpunkt så stora svårigheter skulle möta vid bestämmandet af den högre skatt, som bränvinstillverkaren vid användning af majs skulle erlägga.

Dessa upplysningar har jag velat meddela kammaren på grund af den föregående talarens yttrande.

Herr Wærn Carl Fredrik: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, men efter den förste ärade talarens anförande har jag ansett mig böra göra det, på det man icke må tro honom vara ensam om sin åsigt. Här har blifvit anfördt, att bränvinsbränningen blifvit undantagen från den näringsfrihet, som 1864 års förordning gifvit oss, men jag ber att dervid få erinra att, med undantag för det af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet anmärkta bibehållandet af Kongl. Maj:ts gamla rätt att kunna meddela ett tillfälligt förbud, detta endast varit föranledt af nödvändigheten att med afseende på den beskattning, bränvinstillverkningen underkastades, ålägga den iakttagandet af vissa reglementariska föreskrifter. Tänka vi åter efter, hvad nämnda undantag innebär, och när det kan komma i fråga, veta vi, att det icke kan förekomma annat

*Proposition
angående ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Proposition
angående ny
brännvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

än under förutsättningar, som funnos under gamla tider, men lyckligtvis icke längre göra det, nemligen att det blefve en så svår missväxt och deraf härflytande sädesbrist i landet, att man fann sig nödsakad att utfärda förbud mot brännvinsbränning. Jag kan därför icke anse det vara jämförligt med hvad nu är i fråga.

Jag tror för min del, att vi böra som på vår ögonsten hålla på den näringsfrihet, 1864 års förordning gaf oss, och att statsmagternas ingrepp i den enskildes rätt att, efter hvad han finner för sig bäst, drifva sin industri genom påbjudandet, att det eller det råämnet icke skulle få begagnas, vore att gå ett steg längre, än svenska folket är vandt vid, eller vill tåla. Jag kan icke annat än på det lifligaste protestera deremot. Att föränderligheten i majs konsumtionen skulle tyckas utvisa obehöfligheten af dess användning eller behof af något sådant stadgande som det föreslagna, kan jag icke heller vidkännas. Tvärt om synes det mig visa att temporärt inträffa verkliga behof af andra råmaterialier än de, som vanligen brukas.

Jag anhåller att få instämma med den förste ärade talaren.

Herr Reuterswärd: Jag har begärt ordet endast för att få rätta ett misstag, antagligen ofrivilligt, som de begge förste ärade talarne begått. Det har nemligen sagts, att den föreslagna nya brännvinslagen skulle gå protektionismens ärenden till mötes; jag vågar för min del påstå, att så icke är förhållandet, utan det är snarare prohibitismens.

Vi protektionister hylla icke prohibitism; därför äro vi också så mycket mer förvånade öfver att, under det frihandelssystemet ännu florerar, få från regeringen ett förslag med tillkännagifvande, att det skall vara förbjudet att använda en viss löfelig vara till en löfelig handtering. Herrar frihandlare skola därför icke stå ensamma om att motsätta sig det kongl. förslaget; äfven vi protestera mot antagandet af en lag, som innehåller ett dylikt förbud som är ifrågasatt.

Efter härmed slutad öfverläggning blef den Kongl. propositionen tillika med de i anledning deraf nu afgifna yttrandena, hänvisad till bevillningsutskottet.

Föredrogs å nyo och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts den 23 innevarande maj bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående förvärfvande af mark för utvidgning af renbetesfjellen i Jemtlands län.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, statsutskottets den 23 i denna månad bordlagda utlåtanden nis 6, 11 och 15 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nis 1—3.

Füredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 21 och 23 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 1, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel.

Mom. a):

Herr Björnstjerna: Herr grefve och talman, mine herrar! Det är beklagligt, att beviljandet af ett så blygsamt anslag till Konungens söner skall göras beroende af en motsvarande indragning å Konungens egen civillista. Derjemte har utskottet nu liksom vid riksdagen förlidet år utfunderat hvarjehanda vilkor och förutsättningar, hvarigenom det förestält sig kunna binda händerna på kommande Riksdagar, i händelse någon af dem skulle finnas benägen att se denna fråga ur en något ensidig synpunkt.

Jag behöfver icke fästa uppmärksamheten derpå, att hvad denna Riksdag beslutar icke på något sätt kan inskränka kommande Riksdagars genom grundlag dem tillförsäkrade handlingsfrihet. Den mellanmening utskottet inskjutit: »under förutsättning att någon ökning i anslagen till Deras Kongl. Högheter icke framdeles ifrågakommer» har alltså icke någon betydelse.

Min åsigt är den, att i ett monarkiskt land staten har en oafvislig pligt att anvisa ett anständigt underhåll åt Konungens söner till följd af deras ställning nära tronen, hvilken ställning lägger på dem helt andra anspråk och betager dem de flesta utvägar, som stå andra till buds, att förvärfva sig ekonomiskt oberoende.

Om våra prinsar fått arf efter sin farmor, inskränker det på intet vis Riksdagens pligt att utöfva rättvisa mot dem.

När det äskade anslaget för prins Oscar var så måttligt tilltaget, hade man kunnat hoppas, att det skulle utan vilkor beviljas, ty Sverige är icke så fattigt att det icke mäftar gifva sin Konungs söner så mycket, som många enskilda bolag gifva sina främste tjenstemän.

Det var följaktligen ett fattigdomsbevis, när förlidet års Riksdag afslog Kongl. Maj:ts framställning, ett fattigdomsbevis, säger jag, icke för landet, utan för den representation, som handlade så föga högsinnadt. Nöden i landet, hvarpå man då skyldde, blef sannerligen icke lindrad genom ett sådant afslag, icke heller genom de millioner, som då lades till statsverkets grundfond eller till riksbankens skatter. Långt sannolikare är, att om anslaget beviljats, hade mången nödens barn vunnit lindring i sin börda genom den furste, som icke är en sällsynt gäst i deras hem, och hvars öppna hand och varma hjerta äro dem väl bekanta.

Det föreslagna sättet att apanagera prinsarne genom afdrag å Konungens civillista synes mig i dubbelt afseende betänkligt. Det är sannolikt, att om denna regel antages, komma icke Konungens efterföljare på tronen att kunna påräkna någon högre civillista än den sålunda nedsatta, hvarmed Konungen under nuvarande förhållanden förklarar sig nöjd; och när exemplet en gång är gifvet, torde man äfven komma att påyrka, att en blifvande konung skall apanagera sina yngre söner på samma sätt, hvarigenom civillistan skulle komma att på ett betänkligt sätt nedgå.

*Apanage åt
Hertigarne
af Gotland,
Vestergötland
och Nerike
m. m.*

Apanage åt
Hertigarne
af Gotland,
Vestergötland
och Nerike
m. m.
(Forts.)

Riksdagen hade bort besinna, att människans öde ligger i Guds hand, och att hertigen af Gotland nu står tronen alldeles lika nära som hans höge fader, den dåvarande hertigen af Östergötland, en gång stod.

Man behöfver lyckligtvis icke löpa fara att anklagas för smicker, när man uttalar ett allmänt känt förhållande, nemligen, att våra prinsar äro ett hedrande föredöme för jemnåriga genom duglighet, kunskaper, arbetsamhet och sedligt lefverne. Den allvarliga och gudfruktiga uppfostran de fått i hemmet har sålunda burit god frukt.

Jag kan icke yrka bifall till betänkandet, men jag *vill* icke yrka afslag.

Min afsigt har varit den, att icke kammaren skulle genom ett fullkomligt tyst antagande af förslaget kunna anses hafva godkänt den grundsatsen, att Konungens barn skola apanageras genom afdrag å Konungens civillista. Våra prinsar hafva icke gjort något, hvarigenom de förverkat hvad som hittills icke förvägrats någon svensk konungs barn, och som äfven beviljas i alla andra monarkiska länder.

Det var en vacker plägsed i det gamla Frankrike, att konungens barn kallades »Frankrikes barn». Vår Konungs söner äro äfven Sveriges barn, och Sverige bör icke för dem vara någon styfemor.

Vid slutet af detta anförande gifvo många af kammarens ledamöter sitt bifall till känna.

Friherre Klinckowström: Jag hade verkligen icke ämnat begära ordet i denna fråga, emedan jag ansåg för gifvet, att denna kammare skulle bifalla klämman i punkten a), som nu är föremål för kammarens öfverläggning; men när den föregående talaren berört åtskilliga hit hörande förhållanden, har jag icke velat med tystnad låta denna fråga gå förbi, så mycket mindre som kammaren torde påminna sig, att jag vid föregående riksdag, då denna fråga förekom, med värme försvarade den åsigt, herr Björnstjerna nu uttryckt.

Olyckligtvis hade jag då endast en enda röst, som delvis biträdde min mening, och för öfrigt var kammaren, såsom herrarna torde påminna sig, högeligen ogynnsamt stämd mot den proposition, som då förelåg.

I likhet med den förste ärade talaren, ogillar jag på det allra högsta den inskjutna förutsättningen, som i motiveringen förekommer näst framför klämman, både därför att den, efter mitt förmenande, är oriktig, och därför att den är utan betydelse för en blifvande Riksdags beslut i denna fråga, hvilket äfven herr Björnstjerna nyss nämnde.

Att nu i större eller vidsträcktare mån, än Kongl. Maj:t begärt, bifalla detta på första hufvudtiteln, kan naturligtvis icke komma i fråga, ehuru jag skulle helst hafva önskat, att utan afdrag å Konungens civillista dessa 26,000 kronor till hvardera af hans tre söner hade af Riksdagen blifvit beviljade. Jag anser det varit så mycket större skäl dertill, som frågan i finansielt hänseende är verkligen så högst obetydlig, men deremot i politiskt afseende af ganska stor vikt. Jag har, då Kongl. Maj:ts nådiga statsverksproposition förevär till

remiss i denna kammare, yttrat, att jag ämnade principenligt neka alla nya anslag, vare sig på ordinarie eller extra stat, i denna statsreglering, därför att jag saknar det förtroende för Konungens rådgifvare, som, enligt min mening, behöfves för beviljande af nya anslag; och vid samma tillfälle angaf jag de skäl, enligt mitt förmanande tungt vägande, som föranledt detta mitt beslut. Men när jag med glädje gifver min röst till ordnande af första hufvudtiteln, på sätt här ifrågasättes, sker det därför, att jag med flit vill skilja ett anordnande af anslag, som rör *Konungen personligen* och hans höga familj, från de anslag, som från Kongl. Maj:t äskas på grund af vederbörande rådgifvares förslag.

Detta har jag vid detta tillfälle velat säga och önskar för öfrigt, att denna punkt måtte bifallas utan någon votering i denna kammare, men jag reserverar mig mot motiveringen, som jag anser vara origtig och som icke bör tillhöra Riksdagens beslut om Konungens apanage.

Apanage åt Hertigarne af Gotland, Vestergötland och Nerike m. m.

(Forts.)

Friherre von Kræmer: Då intet yrkande om afslag å utskottets hemställan blifvit gjordt, skulle jag kunnat underlåta att yttra mig i denna fråga; men då utskottets motivering blifvit så starkt klandrad, anser jag mig dock böra yttra något till försvar för densamma eller åtminstone till förklarande deraf.

Den förste ärade talaren sade, att den innebar ett försök att binda händerna på framtida Riksdagar, ett försök, som i alla fall vore förgäfvets. Och han klandrade starkt den mellanmening, som finnes inskjuten på sjunde raden å tredje sidan af utskottets utlåtande, men sade på samma gång, att den icke hade någon betydelse. Mig synes dock, att ett sådant klander tager ut sig sjelf.

Utskottet försöker binda, men binder dock icke händerna på kommande Riksdagar; mellanmeningen är betänkelig, men den har ingen betydelse. Man kan ju ej af sådana yttranden draga annan slutsats, än att motiveringen i hvilket fall som helst är oskadlig?

Dessutom ber jag få anföra, att den ärade talaren synes mig vara, såsom ordspråket säger, större rojalist än Konungen sjelf; ty jag ber få erinra om Kongl. Maj:ts proposition n:o 32 vid 1886 års riksdag, om anslag till Hertigen af Gotland, och att Hans Maj:t Konungen dervid till statsrådsprotokollet yttrade: »Deremot ämnar jag hvarken begära något tillökadt apanage för dem, i fall de ingå äktenskap, ej heller något för deras bosättning, såvida ej, emot förmodan, skäl hemtade från omsorgen om tronföljdens betryggande dertill skulle föranleda.»

Der förband ju således Konungen sig sjelfvilligt att icke begära ökade anslag till sina söner, så vida icke föga att befara varande skäl dertill skulle föranleda. Hvad statsutskottet säger i den omtalade mellanmeningen är således ytterst stödt på det anförda konungsliga yttrandet. Visserligen är det sant, att det då var fråga om ett anslag, som skulle ökat hufvudtitelns slutsumma; nu deremot, om anslag, som motsvaras af minskning i anslaget till Konungens egen hofhållning, och att statsutskottet just derpå stöder sitt tillstyrkande; men detta är ju intet annat än att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition på grund af samma propositions innehåll?

Apanage åt
Hertigarne
af Gotland,
Vestergötland
och Nerike
m. m.
(Forts.)

Hvad angår sjelfva det ordnande af saken, som åsyftas genom Kongl. Maj:ts proposition, så har mycket talats derom — ej här, i dag på detta rum, men dessmer vid andra tillfällen och ej sällan på ett klandrande sätt. Mine herrar, vi hafva den lyckan att ega en konungafamilj, hvars medlemmar ej blott genom grundlagens bud kunna fordra vår vördnad, utan som genom sina personliga egenskaper ovilkorligen eröfra vår tillgifvenhet och vår stolta medkänsla; och inom denna konungsliga konungafamilj råder en aldrig störd tillgifvenhet och ett aldrig grumladt förtroende. Hvad är dock historien, om man ej skall taga lärdom af hvad den förtäljer? Kan man då undra öfver att den höga familjefadern vill i god tid ordna och förebygga? Och detta ej blott på enskild väg, utan äfven gent emot riksstaten? Jag yrkar rent bifall till statsutskottets förslag!

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och utskottets i förevarande moment gjorda hemställan bifölls.

Mom. b.

Bifölls.

Föredrogos å nyo och biföllos statsutskottets den 21 och 23 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:r 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel; och

N:r 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 21 och 23 innevarande maj bordlagda utlåtande n:r 10, i anledning af kamrarnes remiss å Riksdagens år 1886 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1884.

1 punkten.

Lades till handlingarne.

2 och 3 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 21 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen.

*Försäljning
af åtskilliga
kronoegen-
domar i de
norrländska
länen.*

Herr Wennerberg: Jag skall be att få göra ett ändringsförslag vid det sista momentet af statsutskottets förslag till beslut. Det skall helt visst synas de fleste såsom oväsentligt, och jag är sjelf öfvertygad derom, att det för närvarande är onödigt. Det skulle dock kunna hända, att en Riksdagens skrivelse, affattad på det sätt, som här från statsutskottet föreslagits, skulle i en framtid kunna förvrída hela det beslut, som Riksdagen 1874 fattade och som Kongl. Maj:t i sitt bref af den 29 maj 1874 fastställt.

Att statsutskottet här användt i sista momentet orden »att köpeskillingen må få användas», det beror helt visst derpå, att statsutskottet utan vidare följt de ordalag, som i Kongl. Maj:ts nådiga proposition äro härmed likalydande. Man kan dock säga, att i detta »må få» ligger en latitud, som förr eller senare kan nedsätta det afsedda ändamålet till andra, tredje eller sista rummet. Säger jag, att köpeskillingen »må få användas på enahanda sätt, som förut är bestämtdt», så ligger deri, att den *kan* användas — och detta må hända i främsta rummet — till något annat, och slutet *kan* blifva, att endast i det fall, att man icke har något annat ändamål att använda den till, använder man den till det egentliga.

Jag vill för kammaren uppläsa den Riksdagens skrivelse, som såväl domänstyrelsen i sitt utlåtande och Kongl. Maj:t i sin proposition som ock statsutskottet nu åberopat, och hvars mening tydligen samtliga dessa velat hålla i helgd. Det ligger väl för närvarande ingen fara i de ordalag, som af statsutskottet äro använda, men då på grund af dessa en Riksdags skrivelse skall afgå, hvilken, egentligen utgörande ett förnyande af 1874 års riksdagsskrivelse, dock komme att innebära en olikhet mot denna, så torde den sist aflätna skrifvelsen få mera vigt än den förra.

Jag skall nu uppläsa 1874 års Riksdags skrivelse, såsom den lyder i den afsedda punkten: »Hvad Eders Kongl. Maj:t sålunda behagat föreslå angående försäljningen af ifrågavarande fastigheter har Riksdagen bifallit; men då Riksdagen ansett, att de medel, som genom denna försäljning komma att inflyta, icke böra användas till löpande utgifter, utan ställas till Riksdagens förfogande för att användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, har alltså Riksdagen beslutit, att omförmälda medel skola af statskontoret levereras till Riksgäldskontoret att der särskildt bokföras, intill dess Riksdagen om desamma användande i ofvan antyddä syftning fattat beslut.» Detta samma är åberopadt i 1879 års skrivelse rörande några särskilda försäljningar.

Jag skall äfven be att få uppläsa några ord ur det utlåtande från domänstyrelsen, hvilket helt visst ligger till grund för Kongl. Maj:ts proposition. Der heter det: »Såsom förut är nämndt, hafva komiterade tänkt sig, att de inflytande försäljningsmedlen skulle användas till förvärfvande af andra för jordbrukets bedrivande och

Försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen.

förvaltningen lämpligare belägna jordegendomar än i de norrländska länen befintliga. Lika med komiterade anser styrelsen väl, att det statskapital, som för närvarande finnes nedlagdt i jordbruksdomäner, bör, i den mån det genom blifvande försäljningar kan blifva lösgjordt, i annan fastighet förvandlas.»

(Forts.)

Under sådana förhållanden är det min vördsamma hemställan till kammaren, att kammaren ville göra den förändring i beslutet i 3 mom., att orden »må få» gå ut, så att momentet komme att lyda helt enkelt: att köpeskillingarne användas på enahanda sätt som är bestämdt i fråga om köpeskillingarne för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning eger rum enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874.

Herr statsrådet friherre Tamm: Då en af de hufvudsakligaste anledningarne till den nu föredragna kongl. propositionen just var, att köpeskillingarne för de försälda egendomarne skulle få användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, så fans från Kongl. Maj:ts sida icke något skäl att använda något annat uttryck än just orden »må få», d. v. s. ett Riksdagens medgifvande att använda köpeskillingarne på ett sådant sätt.

Dessutom står i samma moment, att köpeskillingarne skola användas just på det sätt, som kongl. brefvet den 29 maj 1874 föreskrifver. Med anledning deraf torde detta nu nämnda kongl. bref komma att, vid försäljning af ifrågavarande egendomar och blifvande inköp af sådan mark, hvarom här är fråga, ligga till grund för de operationer, som blifva en följd af Riksdagens beslut i detta fall.

Ehuru jag icke anser det vara nödvändigt, att Riksdagen nu förfar så som den siste ärade talaren föreslagit, kan jag naturligtvis icke heller motsätta mig ett sådant beslut.

Det är endast dessa upplysningar, som jag, med anledning af den siste talarens yttrande, velat meddela kammaren.

Grefve Sparre: Efter det yttrande, som af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nu afgifvits, och då de ord, som den nästföregående talaren önskade skulle utgå, icke verka någon förändring i punktens mening, utan endast tydligare uttala hvad utskottet afsett, så vill jag, för min del, förena mig i det af den sistnämnde talaren gjorda yrkandet.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt och sedan derpå, att utskottets hemställan skulle bifallas, med den ändring, att i sista stycket orden »må få» uteslötos; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogos å nyo och biföllos statsutskottets den 21 och 23 innevarande maj bordlagda utlåtanden:

N:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet; och

N:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från indragna militiebostället Stommen n:o 1 i Verm-lands län.

Föredrogs å nyo och godkändes bankoutskottets den 21 och 23 i denna månad bordlagda memorial n:o 2, angående verkställd gransk-ning af riksbankens tillstånd och förvaltning.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Lithander* under tio dagar från denna dag och herr *Hasselrot* under tio dagar från den 27 innevarande månad.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts andra gången, skulle sättas sist å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,₁₂ e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
